

Så kan landsbygdens finansiella infrastruktur byggas upp

SmåKoms förslag till lösningar av landsbygdens kreditbehov

SmåKom har under flera år intensivt följt hur landsbygdens finansieringsbehov hanteras av olika kreditinstitutioner. Nu har nätverket formulerat ett antal förslag som syftar till att lösa främst småföretagens kreditbehov men även hushållens behov av lån till nya eller ombyggda bostäder. Under flera år har ett ökat antal småföretag och hushåll mött allt större motstånd hos olika kreditinstitut, vilket SmåKom nu vill lösa med ett flertal genomgripande förslag

Foto av Lars Dahlström

Promemorian upprättad i november 2005

av SmåKoms arbetsgrupper i Dalarna och Jämtland

SmåKom nya policy ifråga om Finansieringsfrågorna på landsbygden

Bakgrund

SmåKom har i vår enkät till kommunerna i början av 2005 funnit att i första hand de fyra affärsbankerna i ökad utsträckning minskat sin kreditgivning till både hushåll och småföretag på landsbygden i hela landet med tonvikt på mellersta och norra Sverige. De lokala sparbankerna har dock inte ändrat sin policy mer än marginellt utan har en fortsatt stark ställning på kreditmarknaden i sina respektive marknadsområden. Sparbankerna har sin största dominans i södra Sverige men saknar helt verksamhet i stora områden i norr – främst i Jämtland och Västerbotten.

Som skäl för den försämrade kreditgivningen till hushåll och småföretag anförs i första hand den ändrade förmånsrätten vid konkurs men enligt kommunernas uppgifter har de aktuella fyra storbankerna under en längre tid från och med bankkrisen i början av 1990-talet successivt minskat sitt intresse av att vara en aktiv finansiell part på landsbygden. Bankerna har lagt ned en hel del lokala kontor och minskat servicen på skilda områden. Vissa lokala kontor hos affärsbankerna har dock haft en mer positiv policy mot landsbygden och i första hand dess småföretag men de aktuella bankerna har rent generellt försämrat lånevillkor, krävt högre borgen, i flera fall nekat lån m.m. i samband med att småföretagare i olika branscher önskat utöka produktionen, förbättra marknadsföringen och intensifiera produktutvecklingen.

Istället för att erbjuda normala krediter till småföretagen enligt de önskemål som företagarna själva begärt och tidigare varit vana vid har bankerna utökat sin factoring- och leasingverksamhet. Enligt småföretagen har detta medfört sämre kontroll av produktionen och dess kostnader och ökat företagets allmänna finansiella kostnadsbörda även om det kan finnas vissa fördelar med dessa låneformer i några branscher.

En särskild omständighet som oroar kommunerna på landsbygden är att kommunerna själva i ett stigande antal fall fått rycka in som finansiärer i form av övertagande av privata industrifastigheter och som finansiärer för lokalombyggnader för enskilda företag. Syftena med denna policy har varit att underlätta vidare produktion, att förhindra en nedläggning av företaget och i vissa fall garantera fortsatt produktion på orten. Kommunernas ledningar har i dessa fall befunnit sig i något av en tvångssituation men önskar i fortsättningen undvika en icke önskad roll som ”bakjourfinansiär”. Lagstiftningen ger kommunerna ett starkt stöd i att undvika en sådan roll.

Hushåll utanför centralorterna får i många fall inte låna en enda krona till nya småhus eller att förvärva en gammal fastighet med krav på en genomgripande modernisering. Dessa omständigheter har gjort att unga familjer inte kunnat flytta ut på landsbygden till de orter och områden de själva föredrar för att kunna realisera sina boende- och kanske också livsdrömmar. För kommunerna kan detta medföra en minskat befolkning även under perioder då det som idag finns ett stigande intresse hos tätortsfamiljer att flytta ut på landsbygden.

Utöver SmåKoms enkät har även ITPS, Företagarförbundet samt ALMI Företagspartner under året konstaterat att de nya förmånsrättsreglerna medverkat till det kärva läge som gäller för kreditgivning till nya och små företag på landsbygden. Enligt ALMI:s färskas undersökning via en enkät till landets bankkontorschefer säger var tredje att utlåningen till småföretag skulle varit större om de gamla förmånsrättsreglerna fortfarande varit i kraft. Endast 3 % säger att

utlåningen ökat som en konsekvens av de nya reglerna. ALMI konstaterar bl.a. i sin undersökning att *...nya företag och företag med lågt säkerhetsvärde men med goda framtidsutsikter fått det svårare att låna i bank.*

SmåKom har i flera sammanhang och i våra två arbetsgrupper konstaterat att den av Riksdagen införda förändrade förmånsrätten har en stor skuld till att läget har blivit akut och extra bekymmersamt. Trots varningarna infördes det nya systemet. Syftet var gott – att skydda mindre leverantörer vid konkurser och att låta bankerna ta en större risk än vid tidigare system – men resultatet blev att de små leverantörerna nu fått det ännu värre med minskade kreditmöjligheter och dyrare upplånig. Läget riskerar att ta död på en stor del av småföretagsverksamheten på landsbygden i hela landet.

Samtidigt vet vi att Basel II-reglerna medverkat till att småföretag på landsbygden bedöms strängare än andra företag. Reglerna förordar ju att man skall pröva räntevillkoren mer individuellt än tidigare, vilket på dagens finansiella marknad diskriminerar landsbygden som företagsmiljö.

När det gäller lösningarna på problemen finns däremot inte någon allmänt accepterad generell eller konkret väg att notera. Centrala aktörer vill som regel ha centrala lösningar medan SmåKom vill ha ett batteri av åtgärder från både lokal, regional och central nivå vilka i samverkan skapar en bra finansiell lösning för småföretagen i våra kommuner.

I sammanfattning kan man säga att kreditproblemen på landsbygden främst består av:

1. Ett minskat intresse för investeringar på landsbygden från i första hand de stora affärsbankernas sida – gäller både småföretag och hushållens bostäder
2. Att servicen till småföretagen försämrats i och med att lokala bankkontor lagts ned, minskat sin servicegrad eller minskad tillgången till högkompetent personal
3. Att företagets säkerhetsmassa devalverats till ungefär hälften tack vare den nya förmånsrättslagstiftningen
4. Att ägarna som en följd av detta tvingas pantsätta sin privata egendom i större utsträckning än tidigare
5. Att nya låneformer som factoring och leasing löst en del akuta problem samtidigt som en stor grupp företagare finner dessa instrument dyrare och krångligare än traditionella lån till småföretag, vilket försvårar företagets långsiktiga planering och utveckling
6. Att kommunerna ofta mot sin uttalade vilja tvingas ikläda sig rollen av en ”företagsakut” där man tar över småföretags fastigheter och gör lokalinvesteringar åt enskilda företags behov och ibland t.o.m. borgar för banklån för utvecklings- och expansionsinvesteringar
7. Att det egna kapitalet i regel är mycket litet hos de företagare som startar och driver småföretag, vilket gör småföretagen sårbara redan från början
8. Att riskkapital i skilda former har svårt att nå ut till småföretagen på landsbygden vare sig riskkapitalet kommer från stora bolag eller enskilda s.k. affärsänglar
9. Att hushållen har mycket svårt att få lån till ombyggnader och nybyggnader av bostäder utanför centralorterna i landsbygdsdistrikten landet över med tyngdpunkt i Mellan- och Nordsverige.

Oönskade konsekvenser av kreditläget

Som antytts ovan får denna finansiella policy från bankernas sida (inkluderar även vissa andra men mindre finansiella aktörer) oavsett de yttersta orsakerna till de senaste årens utveckling

en rad olyckliga konsekvenser för både landsbygden och landet som helhet. **På kort sikt** påverkas landsbygdens boende och fastighetsmarknad genom:

- att fastigheter inte kan byta ägare – marknaden låses fast
- att priserna blir mycket låga vilket inte bara hindrar försäljningar utan också en nödvändig omflyttning där unga familjer inte kan flytta in och äldre generationer inte kan flytta till exempelvis centralt belägna hyres- eller bostadsrättshus i närmaste tätort eller centralort
- att begagnade hus inte kan rustas upp av vare sig befintliga eller nya ägare, vilket riskerar fastighetens framtida utvecklingsmöjligheter
- att färre vill satsa på att bygga nytt i områden med dessa villkor om nu finansieringen kan lösas privat
- att samma områden förlorar i attraktivitet för både hushåll och företag.

På längre sikt betyder samma utveckling att fastighetsmarknaden får ett mycket lågt värde och befintliga säkerheter devalveras, att aktuella områden förlorar potential som inflyttningsområde, att befolkningsförändringarna blir negativa och att hushåll och småföretag får allt sämre offentlig och privat service. Det senare leder i sin tur till en ständigt negativ spiral av ogynnsamma händelser. I värsta fall flyttar även företagen så småningom och några nya torde endast med största svårighet se dagens ljus.

Ett område som förlorar sin status som attraktiv och utvecklingsbar miljö kan bidra till en allmänt spridd negativ bild av landsbygden och dess framtida utvecklingsmöjligheter och detta i en tid då småföretagen har en bra utveckling i alltfler landsbygdsdistrikt. Eftersom inflyttningarna under 2000-talet ökar både till stadsnära och längre bort liggande landsbygd kan en icke fungerande finansmarknadsstruktur påverka stora delar av Sverige. Då påverkas inte bara landsbygdens boende och åldersstruktur utan också småföretagens bidrag till landets ekonomiska tillväxt.

Konkreta förslag i flera steg

Vi har tidigare i ett par omgångar presenterat SmåKoms förslag om hur landsbygdens kreditbehov för småföretag och hushåll skulle kunna lösas. Här nedan lämnar vi ett samlat förslag som på några punkter har förändrats jämfört med de versioner som lämnats under våren och hösten i år.

Förändrad förmånsrätt

Vårt förslag är att ändra förmånsrättslagstiftningen så att den devalvering av kredittagarnas säkerhetsmassa som skett i och med den nya lagstiftningen kan återställas till de värden som rådde före den nya lagen. Detta krav har en mycket stark förankring i SmåKoms 106 landsbygdskommuner landet över. Utan en sådan förändring kommer framförallt kommuner som saknar en lokal sparbank att få en problematisk företagsutveckling de kommande åren. Även i kommuner med lokala banker påverkar nuvarande lagstiftning lånegivningen till småhusbyggande hushåll på ett uppenbart negativt sätt. Köp av befintliga bostadsfastigheter påverkas på ett likartat sätt.

En förändring av förmånsrätten får sannolikt den snabbaste positiva effekten av samtliga SmåKoms förslag till förbättring av landsbygdens finansiella infrastruktur. Den ger samtidigt ett förbättrat läge för samtliga småföretag vid kreditgivning men får också stor betydelse för hushållens möjligheter att erhålla krediter till sitt bostadsbyggande.

KGF – en viktig bas

SmåKom menar att Kreditgarantiföreningar fyller en mycket viktig roll inom de finansiella lösningarna för landsbygdens utveckling. I Värmland har verksamheten fått en flygande operativ start och den nya föreningen i bl.a. Dalarna är också mycket aktiv. I sammanfattning finns följande motiv för att se KGF som en bas för all kreditgivning till småföretag i de regioner där föreningarna finns eller är på väg att bildas:

- En starkare lokal/regional drivkraft i företagsutvecklingen i orter och kommuner
- En extra skjuts på det lokala/regionala entreprenörskapet
- Ett naturligt intresse för mentorskap och lokalt/regionalt samarbete mellan olika företag
- En extra stark kompetensuppbyggnad bland företagare ute i regionerna
- En starkare lokal/regional finansiell infrastruktur på landsbygden
- Fler positiva exempel på hur man kan finansiera småföretagsutvecklingen.

Utöver att SmåKom vill gynna stärkandet av befintliga KGF och underlätta nystart av flera föreningar både på regional och lokal nivå genom bl.a. rekommendationer till kommuner och andra organisationer som företagarföreningar och ideella folkrörelser att satsa ett visst grundkapital för att göra föreningarna operationella i att utfästa garantier för krediter föreslår vi att:

- a) staten via ett särskilt anslag till Kreditgarantiföreningar ger ett grundbidrag till regionala och lokala KGF under en tid av tre till fem år för att täcka de extra höga administrationskostnaderna som föreningarna har innan de löpande intäkterna kan lösa finansieringsbehoven
- b) staten även bidrar till att tillsammans med främst landsting, banker och kommuner skapa ett sådant grundkapital för utfärdande av kreditgarantier att varje förening kan ta sig an ett större antal företag för garantiutfästelser per år än vad som annars hade varit möjligt och för att snabbare få igång föreningarnas verksamhet
- c) staten aktivt bidrar till att EU:s strukturfondsmedel kan användas för att stärka föreningarnas grundkapital i likhet med vad som skett i många andra EU-länder
- d) staten inte upprättar direkt med KGF-föreningarna konkurrerande lösningar som försvagar ett viktigt folkligt initiativ för att stärka företagandet i hela landet.

Ett mer offensivt och kraftfullt ALMI

ALMI-systemet, som bygger på erfarenheter från tidigare arrangemang för att stödja småföretagsutvecklingen i regionerna via bl.a. regionala Utvecklingsfonder, har i praktiken fått en allt viktigare roll i samband med att de fyra stora affärsbankerna krympt och förändrat sin kreditgivningsverksamhet på landsbygden. Företaget beviljar ungefär 3000 nya lån per år med i snitt 3-400.000 kronor per företag och har idag en lånestock på 3,2 miljarder. Många av dessa företag finns i gles miljö på landsbygden och inte bara i centralorterna. Staten äger den centrala delen av ALMI och de 21 regionala dotterbolagen till 51 %

Trots att ALMI idag har korta lån – längst fem/sex års löptid - och en relativt hög ränta – som motiveras av utfärdade krediters större risk än övriga kreditgivares – har lånen från den statliga institutionen blivit många småföretags räddning under senare år. Från och med november 2005 kan ALMI även utfärda en garanti för ett visst rörelsekapital i småföretagen. SmåKom vill säkra att ALMI även i fortsättningen får en viktig roll på landsbygden och vi förordar ett brett samarbete mellan ALMI, Kreditgarantiföreningarna och inte minst kommunerna.

ALMI får numera ett årligt kapitaltillskott på cirka 55 miljoner mot tidigare den dubbla summan. Dessa pengar slussas via Nutek. Det centrala ALMI ger i sin tur dotterbolagen ett årligt tillskott på 150 miljoner i ägartillskott, en summa som sannolikt kommer att bli mindre från

och med 2006. ALMI har idag ett avkastningskrav på 2 % från och med april 2005. ALMI har också nyligen fått ta över andra typer av lån från bl.a. Innovationscentrum.

Olyckligtvis konkurrerar numera statens årliga tillskott på 55 miljoner med de resursbehov som IUC och Kreditgarantiföreningarna har. Här vill SmåKom ha en snar förändring så att dessa tre aktörer får separata anslag från staten via den årliga budgeten. I annat fall kan främst de växande KGF-föreningarna mötas av onödiga hinder i sin naturliga utveckling.

Vi i SmåKom har genom olika kontakter med nordiska, finansiellt inriktade institutioner funnit att det är nödvändigt att den offentliga sektorn har en huvudroll när det gäller att främja kreditgivningen på landsbygden. Banksektorn har av nämnda skäl inte kunnat fylla en normal roll på marknaden. SmåKoms arbetsgrupper kring finansieringsfrågorna är övertygade om att den offentliga sektorn i samverkan med olika ideella och andra organisationer – privata och kooperativa – kan och bör åta sig en strategisk roll på landsbygdens finansmarknad, vilket säkerligen kan bidra till att lösa ett viktigt och verksamt hinder för dessa regioners utveckling.

Vi menar att i första hand staten, exempelvis genom ett utvecklat och breddat ALMI, kan skapa en sådan säkerhet i kreditsystemet att vi äntligen får en fungerande lösning på främst småföretagens finansieringsbehov utanför de större tätortsregionerna.

SmåKoms konkreta förslag gällande ALMI:s verksamhet är i sammanfattning följande:

- e) att ALMI får möjlighet att ge upp till 10-åriga lån i hela landet med prioritet i de regionala stödområdena under den första treårsperioden
- f) att ALMI får möjlighet att minska sin räntenivå ytterligare trots att företaget står för de mer riskbemängda lånen i småföretagen jämfört med övriga kreditgivare
- g) att ALMI får en stark och kompetent personbesättning i varje län/region även om viss administration skulle centraliseras eller förändras på annat sätt. Utan en stark regional närvaro har företaget inte möjlighet att följa upp nya företag med lån från ALMI under en längre period eller möjlighet att bedöma det lokala näringslivsklimatet i varje kommun på ett nöjaktigt sätt
- h) att ALMI får ett bredare utbud av tjänster än idag så att behovet av lån till investeringar i byggnader, anläggningar och maskiner kan tillgodoses vid sidan av lån till marknadsföring, produktutveckling och miljöinsatser. Driftkapitalbehovet borde också kunna ingå i större utsträckning än vad som gäller idag
- i) att ALMI ges möjligheter att komplettera Kreditgarantiföreningarna genom att utfärda kreditgarantier i regioner där KGF inte är i drift och att tillsammans med KGF-föreningarna där de finns utfärda fullständiga kreditgarantier för de lån småföretagen behöver i de fall detta är sakligt motiverat. SmåKom är mycket mån om att understryka att ALMI verkar som ett komplement till KGF-föreningarna och inte som en konkurrent med särskilt gynnsamma villkor.

En särskild ALMI-satsning i Dalarna och Jämtland

Vi föreslår med Norrbotten som förebild, där Länsstyrelsen i samarbete med ALMI skapat utrymme för att bevilja lån med större risker än vad som gäller normalt för det statliga bolaget (gäller sex kommuner med fokus på Tornedalen), att ALMI:s dotterbolag i Dalarna och Jämtland under en tre- till femårsperiod ges möjligheter att utöver ordinarie långivning kunna utfärda lån med följande villkor till särskilt intressanta nya eller befintliga småföretag:

- j) ALMI:s andel av lånen tillsammans med annan offentlig finansiär kan uppgå till högst 70 % mot idag 50 %
- k) Att nu gällande räntesats minskas till högst 4 %

l) Att lånebeloppet till enskilt företag höjs till högst 600.000 och

m) Att företaget erhåller kostnadsfritt konsultstöd.

Bankerna avgör sedan efter kreditprövning m.m. vilka företag som kan erhålla dessa lån.

Vi vill förorda ett pilotprojekt med detta innehåll för att i första hand visa småföretagen på landsbygden att de nu kan se framtiden an med större tillförsikt och att en lokalisering i ett landsbygdsdistrikt inte längre skall innebära några givna nackdelar finansiellt sett. Många småföretag har under lång tid mött en rad hinder i sitt expansions- och utvecklingsarbete och i de två aktuella länen har de marknadsmässiga och finansiella utmaningarna varit extra tuffa under flera år i rad.

En unik sparbankssatsning i Dalarna

Dalarnas fyra fristående sparbanker – Bjursås Sparbank, Leksands Sparbank, Norrbärke Sparbank och Södra Dalarnas Sparbank – som under perioden efter den stora bankkrisen i början av 1990-talet haft en positiv utveckling och agerat normalt inom sina successivt utökade marknadsområden har beslutat att ta på sig ett uppdrag att bidra till att föra ut i första hand offentligt riskkapital till landsbygdens företag.

Sparbankerna är villiga att förmedla statligt finansierat riskkapital inklusive EU-finansierat riskkapital till småföretag i hela länet, d.v.s. även till företag i kommuner utanför de ordinarie geografiska marknadsområdena. Även privat eller kooperativt finansierat riskkapital är givetvis möjligt att inkludera i den här unika verksamheten.

Sparbankernas nära relationer till och breda kunskap om kommunerna och en stor mängd lokala småföretag borgar för att ett sådant initiativ skulle kunna bli en påtaglig förstärkning av småföretagens möjligheter att växa ytterligare. Vi behöver i förlängningen fler medelstora företag varav några kanske får över 500 anställda, vilket behövs med tanke på att de klassiska svenska storföretagen håller på att förändras och omstruktureras inom och utanför Sveriges gränser. Det vore dessutom enligt SmåKoms mening oförnuftigt att skapa nya statliga institutioner för att slussa ut statligt riskkapital till behövande entreprenörer och småföretag.

Målet med denna satsning är att stödja i första hand småskaliga och relativt nystartade företag i syfte att skapa en stabilare arbetsmarknad och starkare lokal ekonomi, öka antalet tillgängliga arbeten och stärka den regionala ekonomiska utvecklingen.

Förslaget innebär att man företrädesvis satsar merparten av medlen på vissa branscher av särskild vikt för den fortsatta relativt småskaliga företagsutvecklingen i Dalarna som:

- Livsmedelssektorn
- Möbelsnickerierna inkl möbelkonsthantverkarna
- Turismnäringen
- Designföretagen.

Bankerna erbjuder mentorstöd i samband med förmedlat riskkapital och en långsiktig uppföljningsverksamhet. Sparbankerna i Dalarna är beredda att starta denna verksamhet med kort varsel.

En möjlighet för att förstärka satsningens effekter vore att göra en samtidig satsning på den särskilda infrastruktur som stärker de nämnda näringarna. Det handlar främst om vägnätet och dess kvaliteter på Rv 71 och RV 70 norr om Mora, speciella utbildningsåtgärder för en kompetenshöjning hos arbetskraften samt hos småföretagens ledningar samt särskilda export-

satsningar. Med en samlad satsning av detta slag kan effekterna av företags-investeringarna bli betydligt större än eljest.

Andra förslag

Förstärkning av företagens eget kapital

En direkt konsekvens av de av oss föreslagna förändringarna bör vara att regering och Riksdag även ser över småföretagens möjligheter att öka det egna kapitalet och på så sätt få möjlighet att själva stå för en större andel av de totalt nödvändiga kapitalresurserna. En sådan förändring skapar också en bättre bas för alla externa aktörers finansiella stöd till aktuella småföretag men ger också företagen och dess ägare en mindre sårbar position.

Vi har på denna punkt inte något prioriterat konkret förslag men vill ändå peka på olika möjligheter. En sådan skulle kunna vara att låta löntagarna skattefritt sätta av en viss andel av lönesumman under ett antal år på ett bankkontrollerat konto, som om det utnyttjas till företagsstart på del- eller heltid kan bilda en relativt starkare ekonomisk bas för en framgångsrik företagsstart jämfört med en helt lånebaserad finansiering. Om kontot inte används i detta syfte beskattas det givetvis som en löneinkomst efter ett antal år utan företagsstart.

Andra möjligheter kan vara att låta enskilda privatpersoner få bidra med vissa riskpengar upp till en viss nivå för nystartade företag och göra pengarna avdragsgilla om företaget ifråga går i konkurs. Fler möjligheter att bidra till ett ökat eget kapital har föreslagits av många aktörer och vi föreslår att sådana möjligheter utreds till stöd för ett bredare småföretagande.

Idag kan nya och växande småföretag företag utöver stöd genom krediter erhålla andra typer av stöd via AMS-systemen och den statliga regional- och näringspolitiken. Dessa senare stöd finns dessutom i många olika former och det är svårt för företagen att överblicka. Stödets relation till ALMI:s låneverksamhet och bankernas kreditgivning är dessutom ofta något oklar. Här vill vi åstadkomma en bättre helhetsbedömning av företagets behov och det totala finansiella och kunskapsmässiga stödet till små företag med syftet att samordna så många stöd som möjligt.

Vi föreslår därför att de statliga stöden som idag är kopplade till arbetsmarknadspolitiken, regional- och näringspolitiken men också andra tillfälliga företagsstödjande insatser från andra departement och statliga institutioner samordnas i någon form. Finländska Finnvera- och T-centralsystemen kan vara inspirerande förebilder men huvudsaken är att samordningen sker och dessutom relativt snabbt. En samordning är inte bara positiv för berörda företag utan ger också staten en större möjlighet än idag att effektivisera sitt arbete med att nå en större regional balans, stärka arbetskraftens kompetens samt främja entreprenörskapet i hela landet.

Samordningen av de ekonomiska och företagsinriktade statliga stöden kan ske i flera olika former, där länsstyrelserna, ALMI och de nya regionala förbunden kan spela en viktig roll. Det viktiga med en sådan förändring är att ge företagen bättre och tidigare möjligheter att utvecklas. Det betyder också att statliga pengar riktade mot bl.a. arbetskraftens utbildning integreras med övriga statliga stöd.

I sammanfattning föreslår vi därför:

- n) att lagstiftningen för småföretagen utvecklas och förändras så att företagen får lättare att bygga upp ett större eget kapital och att staten utreder nya möjligheter att via exempelvis avsättningar från vanliga löneinkomster främja samma syfte

- o) att staten samordnar de statliga stöden riktade mot att stödja småföretagens utveckling så att man underlättar en bra överblick över den totala stödstrukturen i relation till företagens behov och andra finansieringsmöjligheter
- p) att denna samordning också innefattar ett samarbete med KGF-föreningarna och ALMI-systemet
- q) att staten främjar en utveckling mot att öka infrastruktuursatsningarna på landsbygden så att företag i skilda regioner får mer likartade konkurrensvillkor.

Bostadsbyggandet på landsbygden

Bostadslån och lånegarantier

Lån till större ombyggnader av befintliga permanentbostäder eller nybyggad av småhus på landsbygden är närmast omöjliga att lösa i en stor del av landet trots att de faktiska riskerna med lån till bostadshus snarare är mindre på landsbygden än i större städer. Detta visar befintlig statistik. SmåKoms nätverksskommuner är övertygade om att staten behöver bevilja en kreditgaranti för att bankerna – främst de intresserade lokala bankerna men även andra intressanta nya och traditionella aktörer – skall kunna återuppta eller påbörja en långivning till en ökad mängd hushåll och privatpersoner som vill etablera ett fast boende i landsbygdens många kommuner. En sådan bostadsefterfrågan finns i hela landet och även i kommuner med en påtaglig bostadsreserv på hyreshussidan.

Staten har sedan drygt tio år tillbaka en Bostadskreditnämnd med syfte att stödja utvecklingen av nya bostäder. SmåKom har dock erfarit att nämnden mest ger garantier till byggande i större expansiva orter och knappast alls på landsbygden. Dessutom finner bankerna nämndens avgifter för utställda garantier alltför dyra – inte minst i dagens ränteläge – vilket gör att de avstår från att anlita nämndens instrument.

SmåKom vill att regeringen genom konkreta direktiv dels ändrar policyn så att hela landet bör få kreditgarantier på samma villkor och dels minskar kostnaderna för garantin i syfte att öka främst bankernas men även andra finansiella aktörers intresse att stödja bostadsbyggandet på landsbygden. Att få igång bostadsbyggandet på landsbygden har stora fördelar för hela samhällsekonomin som:

- en ekonomisk stimulans till den lokala ekonomin
- underlättande av personalrekrytering till landsbygdens småföretag
- ökade möjligheter till en inflyttning och bättre befolkningsbalans i många kommuner
- en större framtidstro på landsbygden
- en bättre kommunal ekonomi.

SmåKom föreslår därför:

- r) att staten via Statens Bostadskreditnämnd utfärdar garantier för lån till ombyggnader och nybyggnader av bostadshus på landsbygden
- s) att staten ändrar villkoren för de statliga kreditgarantierna så att bankernas intresse av att använda sig av systemet stärks

Strandskyddet

Vi menar också att regering och Riksdag bör underlätta såväl småföretagsutvecklingen som bostadsbyggandet på landsbygden genom konkreta förändringar av strandskyddet. Det senare fungerar idag ofta som en aktiv barriär mot inflyttning till landsbygdsregionerna i större delen av Sverige. Det förslag som regeringen under början av sommaren lagt fram för revidering av

strandskyddet är inte tillräckligt långtgående och omfattar för få kommuner i ett godtyckligt urval av landsbygdsområden.

SmåKom har i en remisskrivelse från hösten 2002 redovisat en önskvärd förändring av strandskyddet där kommuner, lokala folkrörelser samt Länsstyrelserna i samråd skapar en ny besluts- och prioriteringsordning inom detta strategiska miljöområde. Om vi kan få en annan tillämpning av strandskyddet med innebörden att fler får en bättre vattenkontakt genom sitt boende på landsbygden – något som i större städer sedan länge är en självklarhet – kommer detta att bidra till att fler entreprenörer kan flytta till landsbygden, småföretagen får lättare att rekrytera olika välutbildade nyckelpersoner och att fastighetsmarknaden blir mer stabil och säkerhetsmässigt mer betydelsefull för småföretag och hushåll.

SmåKom föreslår med anledning av detta:

- t) att strandskyddet förändras så att det blir enklare att skapa ett mer vattennära boende utanför tätorterna samtidigt som man slår vakt om medborgarnas intressen att använda strandrensorna för friluftsliv. En exploatering närmare stränderna i de fall man i en översiktsplan kommit överens om detta efter en bred dialog med Länsstyrelsen inblandad betyder att man får möjlighet att göra stränderna tillgängliga via cykel- och gångstigar.

En fungerande infrastruktur i hela landet

På många områden fungerar den viktiga infrastrukturen inte alls i stora delar av Sverige. Flyget i norr har stora svårigheter både med att hålla igång sina flygplatser och att få en reguljär trafik inom ramen för en god ekonomi. Vägsystemet har stora brister i främst skogslänen och underhållet eftersätts i en stor del av Landsbygdssverige. Järnvägarna i vissa delar av landet som i Dalarna håller inte modern standard utan trafiken drabbas av täta avbrott och stora förseningar. Beträffande IT-strukturen finns liknande problem för att inte tala om bristerna med elnätet på landsbygden i större delen av landet.

Genom att infrastrukturen inte är likvärdig i samtliga regioner får företagen på i första hand landsbygden brottas med en mångfald av problem vilket hämmar deras tillväxt och konkurrenskraft. Om inte infrastrukturen har en nöjaktig standard, vilket sannolikt kommer att ta lång tid att lösa, blir effekterna av finansierings- och företagsstödsystem mindre bra. Därför måste en bättre infrastruktur utvecklas samtidigt med ett här föreslaget finansieringssystem för landsbygdens tiotusentals småföretag landet över.

De ekonomiska och praktiska samt logistiska handikapp som företag i flera regioner – främst i norra Sverige – fortfarande är behäftade med gör det nödvändigt att de statliga företagsstöden får fortsätta att verka i syfte att åstadkomma likartade konkurrensvillkor mellan samtliga regioner. Vi ser därför med oro på att småföretagen i exempelvis Jämtland nu påverkas av indragna eller väsentligt nedskurna företagsstöd i skilda former vilket kullkastar många småföretags långsiktiga planer och ekonomiska utveckling. Vi vill på denna punkt ha en snabb förändring och en omedelbar utredning som visar det faktiska läget ifråga om de statliga stödets storlek, funktion och förändring under 2000-talet.

SmåKoms kompletterande lösningar

SmåKom menar självfallet inte att staten ensam kan eller bör lösa de landsbygdsbaserade småföretagens finansiella bekymmer. Vi har satt igång ett konkret arbete med att skapa flera kompletterande instrument med lokal och regional förankring i syfte att låta inte minst den lokala nivån ta en större del i småföretagens utveckling.

De små kommunerna i SmåKom har en stor beredskap för att i samverkan med inte minst regering och Riksdag snabbt försöka lösa de akuta problemen i samband med småföretagens kapitalbehov men också för att skapa en bredare och mer effektiv utvecklingspolicy i syfte att främja landsbygdens företagsmiljö. I det perspektivet är det lika viktigt att snabbt lösa problemen med säkra krediter till hushållens bostadsbyggande. Utan ett statligt stöd kan detta bidrag till helheten omöjliggöra förslagen att kraftfullt utveckla kredit- och företagsstödet till nya och befintliga småföretag på landsbygden.